

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. kovo 13 d. *

Širdži suvirpinės renginys

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos mokyklos dainorėliai kartu su Druskininkų būvusių tremtinių choru

Birutė Žemaitytė

pažindino su jos giminaičiu prieš pusę amžiaus iš tremties rašytais laiškais, perskaitė įdomesnių ištraukų.

Genovaitė Čiurlionienė priminė tragiską Klepočių kaimo ir jo žmonių likimą. Kaimas buvo sudegintas 1944 metų Kūčių naktį. Dalis žmonių žuvo liepsnose, kitus stribai sušaudė. Dalis jaunų vyrių buvo areštuoti, tarp jų ir Genovaitės tėvas.

Ypatingo susirinkusiu dėmesio sulaukė 6–9 metų muzikos mokyklos dainorėliai, kai kurias dainas traukę kartu su pagyvenusiais žmonėmis. Renginio pradžioje jie kartu su būvusių tremtinių choru sugiedoję ir „Tautišką giesmę“.

Antra renginio dalis buvo skirta Birutės Žemaitytės knygos „Mano gyvenimo kelias“ pristatymui. Knygos autorė – žinoma kaip viena žymiausių Dzūkijos kovotojų už religijos ir spaudos laisvę, nors būdama menkos sveikatos – atkakliausia piligrimė, pasiekusi tolimiausias ir svarbiausias šventąsias pasaulio vietas.

B. Žemaitytė, pristatydamas knygą, be savo asmeninių išgyvenimų daug dėmesio skyrė neginkluotojo pasipriešinimo nenuilstantiems pogrindžioveikėjams, nelegalios literatūros spausdinimui ir platinimui.

Tėvynės meilės, begalinio ilgesio, kovos dėl politinės, religinės laisvės ir dvasingų, išsaugojusių protėvių tradicijas žmogaus vertybių akcentavimas suvienijo šio renginio dalyvius ir svečius į visumą. Jis organizuojant daug pastangų įdėjo choristė Genovaitė Čiurlionienė.

Audronė Padegimaitė su-

Violeta BAGDZEVIČIŪTĖ

„Tokia šviesi, kilni, kaip tas himnas Saulei šiandien atrodo mums palikusioji Čiurlionio kūryba. Tai – nekainoja ma dovana, kurią neše jis savo tautai ištestomis rankomis, kol suklupo pavargęs, taip ir nesulaukęs šviesesnių dienų. Bet menas liko, amžinai jaunas menas, verčiąs gérēti ir susimąstyti. Jis moko regėti grožį Žemę ir kviečia į artėjančias žvaigždes, kviečia į visas saulėtas viršunes, kurių visad ir nepailsamas siekia Žmogus kūrėjas.“

(Prof. Vytautas Landsbergis)

Tokį himną, tik ši kartą ne Saulei, o savo tautai ir valstybei sugiedoję Lietuvos Sąjūdis dainuojančioje taikioje revoliucijoje ir Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Steigiamasis Seimas, tada vadovaujamas mokslininko Čiurlionisto prof. Vytauto Landsbergio, 1990 metų Kovo 11-ąją drąsiai ir ryžtingai paskelbęs Lietuvos Nepriklausomybę ir ją įtvirtinęs Kovo 11-osios Aktu.

Šiais metais minime atkurtos nepriklausomos Lietuvos 25-metį. Sugrįzome į tautos namus, realizavę aukščiausiąjį tautos politinį idealą – atkūrė savo valstybę. Vilniaus katedroje bazilikoje šia progą jau 25 metai į dangų kyla giesmės, tarp jų ir Lietuvos himnas; Kaune atgijo „Laisvės“ statula ir Vytauto Didžiojo paminklas. Vilniuje stovi taurus didinės mūsų valstybės ikurėjas vinentelis karalius Mindaugas, į Vilnių, jo mūrus ir bažnyčias žvelgia miesto ikurėjas Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas. Švyti Valdovų rūmai. Gražėja miestai ir kaimo sodybos. Naujomis spalvomis švyti miestų ir miestelių bažnyčios. Švenčiausiose tautai vietoje statomi kryžiai. Ateriami patys skaudžiausi rezistentijos ir tremčių puslapiai – lydimi Lietuvos himno garsų ir pridengti Lietuvos Trispalvėmis surenkami į šulinį, raištų ir durpynų ir perlaidojami žuvusių už Lietuvos laisvę partizanai ir kankiniai. Pradedama kalbėti tikroji, nesuklastota Lietuvos istorija.

Laimėjome didžiausią politinė asmenybę // „Lietuvos Aidas“. 2006 metų kovo 3 dienos, p. 1, kovo 4 dienos, p.4).

Per tuos 25 metus įvairiai susiklostė Lietuvos nepriklausomybės signatarų likimai: vieni jų ir liko stoveti savo tautos ir valstybės sargyboje, kiti – tik pasinaudojo nepriklausomos Lietuvos jiems suteiktomis laisvėmis ir privilegijomis ir tapo atvira Lietuvos nepriklausomos valstybės priešais,

graunačiais valstybingumo pamatus, nostalgiskai dairydamiesi į jų „šeimininko“ Kremlį į ūpą ir veido išraišką; trečieji – tarnavo tik savo asmeninio turtėjimo, sotaus pilvo ir gyvenimo malonumų interesams.

Deja, tarp Kovo 11-osios signatarų regime ir tuos, kurie šiuo metu atvirai pačioje mūsų valstybėje kariauja nuozmiausią informacinių karą – žemina ir niekina Lietuvos Prezidentę ir taip diskredituja pasaulio akyse pačią valstybę, jos karžygišką kovą prieš terorizmą ir atgimstančią Rusijos blogio imperiją.

Ačiū Dievui, Jā mes turime, turinčią tikslą, tame matančią ir savo gyvenimo prasmę, žinančią kelią, vedančią Ja patikėjusius žmones į Lietuvos dvasinę ir materialinę gerovę, tautos dvasinį atgimimą, atgaunant tautos ir asmens savigarbą ir orumą pasaulio akyse. Tai, ko dabar labiausiai reikia mūsų tautai, sugnjuždytai okupaciją, parkirstomis, kai kur ir visai sunaikintomis šaknimis. Sudžiaugsmu širdyse matome, kaip kūrybingai dirba mūsų jaunimo kol kas dar neskaitlingos salelės, teikiančios vilį, kad Lietuvoje brėsta kūrybinga, ori ir tautinį savitumą atgaunanti ir juo besididžiuanti jaunoji karta.

Tai ir yra svarbiausia, todėl ir giedamas himnas Saulei. O drumzlės, purvas anksčiau ar vėliau nusės į dugną, tarsi jo niekada ir nebuvu. Lietuva, kaip ir M. K. Čiurlionio menas, atkūrusi nepriklausomybę ir dvasinę savigarbą išmoks vertinti savo tautines vertybes, kilti į artėjančias žvaigždes, į savo sričių saulėtas viršunes, kurių nepailsdamai siekia Žmogus kūrėjas.

Sveikinu visus „Tremtinio“ skaitytojus Kovo 11-osios proga, linkiu pasidžiaugti, kad mūsų kartoms buvo lemta patirti aukščiausias žvaigždėtas istorines akimirkas atkuriant valstybės nepriklausomybę. Linkiu jaunoms lietuvių kartoms kūrybingu ir pasiaukojančiu darbu Lietuvą išsaugoti amžinai.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Dvidešimt penkeri nepamatuotu nuoskaudu metai

Liutauras DEGĖSYS:
„Kiekvieną kartą, kai Sausio 13-oji, kiekvieną kartą susinervuoji...“ („Literatūra ir menas“, 2015 m. Nr. 2)

Noriu padėti autorui išsiu-
duoti iš nuoskaudų, kurias
jis perteikė prisimindamas
1990-ųjų sausio 13-ąją.

Jis **pirmą kartą** susinervina vėl ir vėl peržiūrēdamas oficialią medžiagą apie televizijos bokšto šturmą ir regėdama, kaip ekrane šméksteli jo mama – dabar jau amžinaji atil-
si – tuometė Vilniaus greitosios pagalbos kardiologinės brigados gydytoja, kuri ant balto chalato užsimetus raudoną striukę nardo tarp tankų traukdama iš minios nukentėjusiuosius, o Sausio 13-osios medaliu taip ir nebuvo apdovanota. Nors autorius pažista keletą Sausio 13-osios Laisvės gynėjų, kurie gavo medalius ir pensijas, nes gyvendami Karoliniškėse ir stovėdami savo balkonuose nuo šarvuociai pabūklų šūvių prarado klausą.

Dar kartą susinervina, kai prisimena dėdė, motinos brolij, tuometį Lietuvos radio programų direktorių – S. Konarskio gatvės pastate „Alfa“ smogikų sudaužytą automatų buožemis, suspardytą radijo ir televizijos komiteto koridoriuje – irgi netapus nei nualpusia nacionalinės televizijos direktore, nei jokiu pasipriešinimo dalyviu.

Trečią kartą susinervina prisiminės save, išėjusį ginti parlamento, pastačiusi savo raudoną VAZ-2101 anapus tilto – Žvėryne, kad artėjantys tankaijo nesulaužytų, išsitraukus iš bagažinės savo bibliotekos knygas – Oksfordo žodyną ir Bertrand'o Russelo „A History of Western Philosophy“ – ir vieną užsikišusį už kelinį diržo priekyje – kad uždengtų nuo kulkų pilvą, o kitą už kelinį diržo nugaroje – sau godamas stuburą, lyg ir saugodamas save. Bet mano, kad nai viai, kūdikiškai, juokingai, juokingai... patriotiškumas pavertė jį vaiku. O kai pasakoja šią istoriją draugams, – kai kurie iš jų praleidę neramia naktį Karoliniškių balkonuose, – sako, kad buvo balsys ir apsidraudėlis – saugojo savo pilvą ir nugarą, „Žiguliuką“ paslepė kieme, kaip koks nupiepės buržujus.

Ketvirtą kartą susinervina, kai prisimena tuos, kurie drebejo savo balkonuose arba neramiai vartesi lovose ir po antklodėmis klausėsi Lietuvos radio šaukinį, o dabar skundžiasi, kad ir šiandien tie šaukiniai dar kelia nerimą ir juos prisiminę jie slepiasi po antklode.

Dar kartą, jau penktą iš eiles, susinervina prisiminės, kai visą vakarą ir visą naktį iki parycių stovėjo prie Parlamento pasiruošęs numirti ir negali pamirštį, kad nė vieno parlamento nebubo tarp Parlamentą saugančių žmonių, kad jie visi buvo užsimūrię, raudojo ir meldėsi, kapelionai jiems dali-
jo išrišimus ir paskutinius patepimus, kad nė vienas nepasakė: eikite namo, o mes, parlamentarai, išeisime į lauką ir sa-
vo kūnais apginsime Nepriklausomybę... O jei ir sakė, tai pro langeli, apie 4 valandą ryto – kai nebebuvo jokios grėsmės.

Tačiau autorius, išliejės šias, 25 metus pūliuojančias nuoskaudas, pabaigoje, tatum feniksas, vėl atgyja iš penlenų ir jo širdis sušyla, kai pagalvoja, kiek vis dėl to tą naktį buvo beatodairiškai drąsių žmonių, kurie nelaukė jokių apdovanojimų, gal ne taip iškilmingai – galvodami apie Tėvynę, bet apie savo Laisvę, apie kažką, ko nereikia įvardyti gražiai žodžiais, kurie ējo nekviečiamai, žinodami, kad už jų nieko daugiau nėra.

Tokia publikacijos pabaiga apsupo mane malonia šiluma ir paakino atsiliepti. Prieš tai buvau bepradedės galvoti, ar jis ne iš tų, kurie teigė, kad Sausio 13-ąją savi šaudė į savus, prartyti nuoskaudą dėl dar vieno paklydėlio Lietuvoje ir nekreipti dėmesio.

Reikėtų padėkoti autorui, kad išliejo savo nuoskaudas. Tik gal nereikėjo leisti joms 25 metus pūliuoti, nes pūliniai širdij ir sveikata gadina. Gal ir redaktorius ne įvykijų jubiliejaus proga šią publikaciją galėjo spausdinti. Bet, kaip dažnai sakoma, nėra to blogo, kas neišėtu į gerą. Gal būčiau praleidės negirdom. O dabar, išgirdės platūsusirūpinimą, paprasiau žmoną parnešti savaitraštį. Ji išleido dar turėtus paskutinius 3,5 lito, ir laikraštis – ant mano stalo. Tuoj paskambinaus susirūpinusiesiems dėl minimos publikacijos, kad nieko blogo neįžvelgiau ir pažadėjau atsiliepti: į patrioto, kokiui laikau autorių, šūksni negalima neatsiliepti.

Noriu atkreipti dėmesį, kad dramatiški įvykiai vyko ne tik Vilniuje prie Parlamento, TV bokšto ir RTV komiteto rūmų Konarskio gatvėje, bet pilietinis žūtbūtinis pasiryžimas pasiireikė ir Kaune prie RTV pastato, prie radio stulpų bei Kauno rajone, Sitkūnuose, prie Radijo transliacijos stoties ir Juraguose prie TV transliacijos bokšto.

Sausio 13-osios įvykių schemą autorius atspindi neviša, tik iš dalies.

Viskas vyko daug sudėtingiau

Dar 1989 metų gruodį Michailas Gorbačiovas ir Džordžas Bušas laive Maltoje, norėdami užbaigti daug kai nuojantį, ypač bankrutuojančią SSR sajungai, šaltajį karą, susitarė, kad SSRS nenuados jėgos, juolab nelies krauju, broliškose (vadinamosiose liaudies demokratinėse) valstybėse ir Baltijos valstybėse, kurias rusai vadino „Pribaltika“. SSRS santykius su visomis valstybėmis spręs abipusiai naudingais susitarimais, o JAV į tai nesikiš. Prieš tai M. Gorbačiovas išleido knygą „Novoje myšlenyje“ („Naujas mastymas“ – rus.) ir skelbė „perestrojką“. Sajūdžio pradžioje Algirdas Saudargas ją po pažastimi nešiojosi, kai Kaune eidavome pas kompartinę valdžią ar šiaip partinukus, ir mūsų komunistinis apsišvietimas juos glumindavo.

Didžiųjų valstybių vadovų žodinis susitarimas tėsesi, įvyko SSRS ir Vakarų Vokietijos derybos. Griupo Berlyno siena. Susivienijo Vokietija, kuri visiems laikams atsisakė Karaliaučiaus srities. Sovietai išvedė iš Rytų Vokietijos karius, o Vokietija pastatė jiems Sovietų sajungoje butus. Prieš kurį laiką M. Gorbačiovas per TV pasakė, kad Vokietija visiškai įvykdė įsipareigojimus. O JAV esą sovietus apgavo, nes žadėjo pa-
minėtų valstybių nepriimti į NATO. Tik nepaminėjo, kad žadėjo Sovietų sajungai, o pri-
ėmė, kai pastarosios jau nebuvo. NATO dabar nori su Rusija bendrauti, bet ji sulaužė rašytinę sutartį ir atnaujino šaltąjį karą.

Artėsiu prie Sausio 13-osios įvykių.

Vis tik Sovietų sajungos vadovybė naujai mąstyti neištengė: nesugebėjo peržengti per savo didžiarusiškajį komunizmą, tuo pačiu ir fašistinį mąstymą. Prisiminkime seną jų nuostatą. Jei žydas myli savo tėvynę, jis – sionistas, jei lietuvis ar kitos tautybės žmogus myli savo tėvynę, jis – nacionalistas, o jei rusas myli savo tėvynę, jis – patriotas.

Maskva nutarė priešpastatyti Sajūdžiui kitą judėjimą. Įkūrė „Jedinstvo“. Ji organizavo mitingus, propagavo Vilniačiznos autonomiją. Čia persistengė: pasikėsino ir į buvusio Vilniaus krašto dalį, atitekusią Baltarusijai.

Sajūdis ryžtingai ējo ir nugalėjo: Kaune – santykiu 16:0 1990-ųjų kovo 11-ąją paskelbė Nepriklausomybę. Be dižiųjų ir kitų valstybių pritari-

mo. Jos bijojo pakenkti M. Gorbačiovo „perestrojai“, tikėjo, kad kraujuo nebus, bet sakė, kad pripažinimo sulauksime tik derybomis su Sovietų sajunga. Išpėjo, kad gali būti įvestas sovietinis prezidentinis valdymas.

Gąsdinimai prasidėjo jau išvakarėse: **kovo 10-ąja** Vilniuje pradėjo judėti karinės mašinos. **15-ąja** SSRS liaudies deputatų suvažiavimas priėmė rezoliuciją, kuria Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimas paskelbtas neteisėtu ir negaliojančiu. Už šią rezoliuciją balsavo 1463 deputatai (2/3), prieš 98, susilaikė 128.

16 diena. M. Gorbačiovas atsiuntė V. Landsbergui telegramą, kurioje reikalaujama paskelbti, jog Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Aktas yra atšaukiamas.

18 diena. Susikūrė vadina-
masis SSRS piliečių komitetas,
kurio tikslas – sajunginės pilie-
tybės, SSRS piliečių gynimas
Lietuvoje. Prie Sporto rūmų
organizuotame mitinge Vilniuje
jėgo dalyvavo apie 30 tūkstančių
žmonių.

19 diena. SSRS įspėjo už-
sienio valstybes nepripažinti
Lietuvos Respublikos.

22 diena. SSRS kariškiai ir SSKP platformininkai už-
ėmė pastatą Vilniuje, Gedimino pr. 36.

23 diena. Sovietų kariai įvykdė pirmąjį agresijos aktą – Marijampolėje įsiveržė į pedagoginę mokyklą, sumušė vieną mokytoją, iš karinio kabineto pagrobė mokomojus ginklus.

JAV Prezidentas Dž. Bušas perspėjo SSRS, jei ji Lietuvuje panaudos jėgą, tai JAV į tai atitinkamai reaguos.

25 diena. Vilniuje sovietų desantininkai užėmė Aukštostos partinės mokyklos ir politinio švietimo namų pastatus, politinio švietimo namus Kau-
ne ir LPK Zarasų rajono komite-
to pastatą.

Balandis.

18 diena. Nutrauktas naftos tiekimas į Mažeikių naftos perdirbimo gamyklą.

20 diena. Ginkluoti sovietų kareiviai užgrobė Vilniuje įmonės „Spauda“ spaustuvę ir pastatus, sužalojo 30 žmonių, tarp jų AT deputatą Z. Vaišvilą.

26 diena. Protestuodamas prieš SSRS paskelbtą blokadą Maskvoje priešais Didžiųjų teatrų susidegino marijampolietis Stanislovas Žemaitis.

(bus daugiau)
Povilas VARANAUSKAS,
Lietuvos Nepriklausomybės
atkūrimo Akto signataras

Rinkimų mintys

Kovo pirmoji – pirmoji pa-
vasario diena. Aukštostos prabos optimistams – vilčių diena, sie-
kiant laimingesnių dienų, švie-
sesnio rytojaus. Rinkimai...

Renkame į savivaldybių ta-
rybas žmones, su kuriais tek-
dažnai susitiki. Renkame me-
rus, su kuriais susitiki reikės
iš anksto registruotis. Paži-
stamus ir ne, bet kuriais tikime.
Kartais ir ne visai, kartais skep-
tiškai vertindami, bet ką pada-
rys. Visi turime partiją, kuriai
simpatizuojame ar kurios na-
riaus esame. Vieniems patinka
jos vadovas (išvaizda ar iškal-
ba), kitiems nugirsti gražūs pa-
žadai, ir tik retas rinkėjas skaitė
partijos programą.

Jei užteko kantrybės per-
skaityti nors vienos partijos už-
mojus padaryti mūsų gyvenimą
pasakišku, kitų galite ir neskai-
tyti. Niekas nemini nepadarytų
darbų, niekas neabejoja savo jė-
gomis, nes pažadai tik mūsų, rin-
kėjų, svajonėms. Ir kaip čia gali
suabejoti jų tikrumu, jei žada
krištolinio tyromo kandidatai.

Stebina toks didelis noras
būti naudingu žmonėms, rajo-
nui, miestui, kad kai kurie net
savo santaupų negaili pirkda-
mi balsus iš tų, kuriems nusi-
spjaut į partijas ir jų programas.
Ne noras būti geram, o numato-
mas pelnas „veiklos“ varomoji
jėga, pelnas rinkėjų sąskaita.

Turime daug partijų. Net
nuostabu, kaip mūsų žmonės
ieško naujovių. Laikinų. Argi
kuris domisi po rinkimų, ką
veikia jų išrinktasis? Visas dė-
mesys apsiriboją necenzūriniais
žodžiais valdžios adresu. Bet
jau, gink Dieve, nekaltina save,
rinkusio ir išrinkusio tą valdžią.

Prieš akis – antras rinkimų
turas į mero pareigas. Tie, kurie
kandidatuoją antrą, trečią
kadenciją, jaučia savo svorį ant
rinkėjų svarstyklų ir tik retas
tikisi, kad bus pamirštai prieš
ketvertą metų duoti pažadai ir
pelnyti nepelnyto atlaidumo.
Šis dėsnis tinkta visų partijų
kandidatams. Skirtumas – parti-
jos prestižas ir siekiančiųjų
minkštос kėdės skaičius.

Norisi, kad balsų pirkėjai ne-
tektų vilčių laimeti už pinigus,
kad visose savivaldybėse vado-
vais tapț energingi, saugantys
savo garbę, jauni, sveiki, neuž-
krėsti sovietmečio baciliomis
žmonėmis. Norisi palinkėti sė-
mės kandidatams, kurie gerbia
savotėvų skaudžią praeitį, jų sie-
kių Tėvynės laisvės ir šviesesnio
gyvenimo savo vaikams. Norisi
linkėti išsaugoti meilę gimtinei,
kartu su visais geros valios žmo-
nėmis kurti nors kiek šviesesnį
rytojų, paremtą tiesa, teisingumu
ir rūpesčiu tautos gerove.

Algirdas BLAZYS

Ivykiai, komentarai

Sūneli, Tėvynė tave šaukia...

„Kariuomenė iš jaunuolio padaro vyrą“ – sakydavo senolai, o po to neišvengiamai prasidėdavo pasakojimai apie gražuolius ulonus, stuomeningus karininkus ir šaunius Lietuvos kareivius, spindinčius kariška tvarka ir solidumu. Buvo sako ma, kad jei vyras netarnavo kariuomenėje, tai ir merginoms nėra ko į tokį daurytis...

Šiandien girdint, kokias aštrias diskusijas sukelė Lietuvos vadovybės iniciatyva atkurti šauktinių kariuomenę, tokie senolių pasakoti prisiminimai apie tarpukario visuomenės požiūrių į Lietuvos kariuomenę skamba neįtikėtinai. Tada tarnyba Lietuvos kariuomenėje buvo garbės reikalas, o šiandien, švelniai tariant, abejojama tokia būtinybė. Laimė, ne visi piliečiai skeptiškai vertina šauktinių kariuomenės būtinybę, tačiau tie, kuriems ji labai nepatinka, kartais nusikalba iki neregėtų kvailycių. Deja, reikia pripažinti ir tai, kad visuomenė nebuvu pasiruošusi tokiai žiniai, nepaisant abejonių nekeliančios tarptautinės situacijos – putinistinė Rusija užsimojo pertvarkyti pasaulį taip, kad ji būtų sąlygas diktuojanti stiprioji pusė.

Tuo, kad visuomenė nepasiruošusi, stebėtis neverta – juk politinės partijos šiuo klausimu nieko nepadarė, o jei ką ir dare, tai tik gincijosi, vadavaudamosis vienintelio principu: „kas ką“. Negana to, žmonės buvo specialiai „migdomi“, neva, „mus bet kuriuo atveju apgins NATO“. Net lėšos krašto gynybai buvo nuolat mažinamos, nepaisant išpareigojimų skirti tam 0,2 procento biudžeto lėšų (užtat įvairiomis socialinėmis išmokoms ir pašalpoms jų buvo negailima – ir ką, tapome stipresni ekonominiu, kariniu požiūriu?). O

jei dar prisimintume kai kurių politikų „iniciatyvas“ bandant užbėgti už akių Lietuvos siekiams tapti NATO nare, tai iš vis tekėtis, kad mes dar esame laisvi.

2008 metais šauktinių kariuomenė buvo panaikinta – tai socialdemokratų ir juos pakeitusios TS-LKD „nuopelnas“ (vieni pradėjo, kiti pabaigė). Kodėl reikėjo panaikinti – neteko išgirsti neginčiamų argumentų. Kaip bebūtų, dabar abi šios partijos supranta būtinybę atkurti tokią kariuomenę, nesvien profesionalios kariuomenės pajėgų šiandien aiškiai nebepakanka. Tačiau įdomiai reagavo socialdemokratų vadovaujamas valdančiosios kalicijos partneriai – „tvarkiečiai“ kalba, kad nuspresti, ar reikia šauktinių kariuomenės, turi referendumas (tarsi néra kur dėti lėšų, arba politikai visai nebeturėtų politinės valios patys priimti sprendimus), „darbiečiai“ nepasako savo pozicijos, kiti partneriai irgi „pasilieta teisę balsuoti laisvai“.

Keista girdėti tokius išvedžiojimus, kai už sienos Rusija žvangina ginklais, o mūsų šalių viduje pasinaudodama propaganda ir demokratijos laisvėmis ugdo „penktą koloną“ ir būsimus kolaborantus. Kas žino, gal ir perdėtas „rūpestis“ tautos valia (t. y. referendumu) yra tos Rusijos veiklos dalis? Juk būtų nedovanotinai naivu manyti, jog Rusija nesinėmė žingsnių sužlugdyti ši Lietuvos kariuomenės stiprinimo veiksmą – vos tik viešoje erdvėje pasigirdo oficialių pareigūnų pasisakymai apie planus sugražinti privalomają tarnybą, kai tą pačią dieną propagandinė Rusijos „žiniasklaida“ paskelbė, jog Lietuvos valdžia sumanė imti jaunimą į rekrūtus ir siųsti į karštus taškus...

„Loterijos principas“ ir nepaaiškintos išimties, naudingos skeptikams

Didžiausias absurdas yra vadinamoji „loterija“, kuri lemtų, kuria, tapti šauktiniu. Skamba taip, tarsi tai būtų „rusiška ruletė“, kurią senais laikais mėgo žaisti iškaušę carinės Rusijos karininkai: į revolvrinį būgnelį įdedamas vienas šovinys ir būgnelis prasukamas daug kartų. Ar nesustos šovinys ties vamzdžiu – loterija tam, kurio eilė prilausti revolveri prie smilkinio ir nuspauštai gaiduką. Be abejo, kažkam atiteks ir tas lemtingas būgnelio lizdas... Įdomu, ar ką nors panašaus yra girdėję šauktinių „loterijos“ siūlytojai?

Tačiau tokia klaida tik pasatino tariamus skeptikus neigti šauktinių kariuomenės sugražinimą apskritai, visų pirma panaudojant numatytas išimties. O tos išimties (tai yra, ne visi šaukiamojo amžiaus jauni žmonės bus pašaukti tarnauti) numato, kad nuo būtiniosios tarnybos bus atleidžiami Seimo, savivaldybių tarybų nariai, jėgos struktūrų pareigūnai, teisininkai ir kiti. Deja, neteko girdėti, kad kas paaškintų – kodėl. Be reikalo – dabar specialiai eskaluojančios konfliktas visuomenėje (kuriai Kremliaus propaganda bet kokia proga stengiasi įdiegti nepastikejimą savo pačios išsirinkta valdžia), nors iš tiesų tokiai šaukiamojo amžiaus Seimo narių – vienos kitas. Piktinamasi, kad į nešaukiamųjų kategoriją papuola teisėjai ar Kalėjimų departamento pareigūnai, bet, atleiskite, o kas dirbs jų darbą, kai šie tarnaus kariuomenėje? Bedarbiai iš Darbo biržos? Jūs norėtumėte, kad jūsų teisinius reikalus tvarkytų ne teisininkai, o niekaip darbo negalintys susirasti (nes dirbtai nenori ir

nemoka) žmonės iš gatvės? Arba kad nuteistuosius prižiūrėtų atsitiktiniai žmonės (juo labiau kad jau dabar dirbtai ši juodą darbą mažai kas nori ir darbuotojų trūksta).

Pasižiūrėkime, koks savivaldybių tarybų narių amžiaus vidurkis, tada kalbėkime. Galu gale, niekas neteigė, kad pasibaigus Seimo ar savivaldybės tarybos nario kadencijai šaukiamojo amžiaus jaunas žmonės nebebus pašauktas į kariuomenę. Visa tai aptarus, belieka pastebėti – vadinamieji skeptikams iš principo nepatinka idėja sukurti galinčią valstybę apginti kariuomenę (bjauriausia, kad prieš tai jie garsiai piktinosi valstybės nepasirengimui gintis, bet kai prasidėjo konkretūs veiksmai, paketė plokštelių kita puse...). Dar vienas skeptikų (rašau ši žodži ir galvoju – kas jie iš tikrųjų: skeptikai ar Kremliaus parankiniai?) argumentas – šauktiniai neprilygsta profesionalams. Be abejo, neprilygsta – juk šauktiniui, praėjusiam parengiamajį 9 mėnesių kursą, neprilygsta ir bet kuris „civiliokas“, nepaisant to, kad jis monika elgtis su ginklu. Tačiau šauktinis artimesnis profesionalui negu tas „bet kuris civiliokas“. Be to, iš kur profesionalai atsiranda, jei ne iš šauktinių?

Neprilygsta parengtam šauktiniui ir pats taikliausias medžiotojas, ginkluotas „iki dantų“. Juokas juokais, bet teko girdėti ir tokia „kompetetingą“ nuomonę – kam mums šauktiniai, juk turime visą armiją medžiotojų... Matyt, tokia armija siūlantys „specialistai“ galvoja, kad šiuolaikinis karas tolygus zuikių medžioklei, o medžiotojai išpyškintų priešus kaip afrikinių kailių maru apsikrētusius šernus. Žinoma, tokie argumentai neverti rim-

tesnio dėmesio, tačiau jie parodo, koks lengvabūdžkas kai kurių mūsų tautiečių požiūris į gresiantį pavojų. Blogiausia, kad dauguma šių žmonių išvis nesuvokia pavojaus realumo. Arba nenori suvokti.

Moterys nelaunks, kol vyrai baigs veršlenti

Šauktinių tema sukėlė tokį veršlenimą, kad daugybė Lietuvos moterų neiškentė ir pareiškė, kad jos pačios pasiryžusios stoti į šauktinių gretas, nes iš pašlemekų vyru nesitiki sulaukti apgynimo... Žinoma, tai taikoma tiems vargšeliams, kurie visais varpais ēmė skalambysti emigruosiantys, pasidarysiantys „invalidais“, kad tik neitų į kariuomenę. Teko nugirsti jaunų panelių pokalbi: „Perskaitėm komentarus po straipsniu apie šauktinius, po to pusę dienos juokėmės – vieni pabėgs į užsienį, kiti šlapinėsis į lovą, kad tik nereikėtų mokyti Tėvynę ginti. Irgi mat vyrų atsirado – kam mums tokie lepšiai?“ Nei pridėsi, nei atimsi. Teisūs buvo senoliai – nėra ko žiūrėti į tokius.

Moterys karinėje tarnyboje – jokia naujiena, be to, yra puikus pavyzdys – Izraelio kariuomenė. Sutikite, niekas neišdrįstų teigti, kad ten moterys neprilygsta vyrams. Nemažai moterų ir mūsų savanorių pajegose, jos taip pat rimta jėga, pasirengusi ginti Tėvynę.

Belieka tikėtis, kad rodyti ištžiliams daugiau pakantumovis užnebus nebus linkusi, ir lietuviui būdingas karingumas ginant Tėvynėvėlbus vertinamas bruožas.

Taigi šauktinių klausimas pradedamas svarstyti Seime prasidėjusioje pavasario sesijoje, tačiau galutinį sprendimą sužinosime tik po antrojo mėnesio rinkimų turo.

Gintaras MARKEVIČIUS

Prezidentės prioritetai Seimo sesijai – nacionalinis ir socialinis saugumas

Kovo 9 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė su Seimo valdyba tradiciškai aptarė prasidedančios Seimo pavasario sesijos darbus.

Valstybės vadovė Seimo valdybai įvardijo keturis pagrindinius prioritetus šiai pavasario sesijai – nacionalinį, socialinį ir energetinį saugumą, skaidrumo didinimą visose gyvenimo srityse.

„Būtina susitelkti ties žmonėms svarbiausiais sprendimais, kad savo šalyje visi jaustisi saugūs. Nacionalinio saugumo stiprinimas turi tapti ir valstybės, ir visų piliečių pareiga. Todėl turime laikinai atkurti pradinę karinę tarnybą, parametą savanoriškumo principi-

pu“, – sakė Prezidentė apie Valstybės gynimo tarybos sprendimui įgyvendinti būtinų teisės aktų priėmimą.

Prezidentė yra pasiūliusi Seimo pavasario sesijos darbotvarkei 13 įstatyminių iniciatyvų, kurios turėtų užtikrinti saugesnį, skaidresnį ir kokybiškesnį gyvenimą šalyje. Tarp jų – Visuomenės informavimo įstatymo pataisos, padiktuotos informacinių karo atakų.

Valstybės vadovė sako, kad socialinį žmonių saugumą reikia didinti konkrečiais darbais. Minimalios algos, socialinių išmokų ir pensijų didėjimas – būtini žingsniai siekiant, kad ekonomikos augimą pajustų

visi žmonės. Lietuvoje turi mažėti vaikų globos įstaigų, įvaikinimo procedūros turi būti paprastesnės. Farmacijos įstatymo pataisos turi užtikrinti vaisingos politikos skaidrumą.

Šiemet Prezidentės pasiūlytomis įmonių bankroto įstatymo pataisomis siekiama labiau apginti nemokią įmonių darbuotojų, valstybės ir kitų kreditorių interesus. Tarp kitų antikorupcinių, skaidrumą didinančių iniciatyvų – Valstybės tarnybos įstatymo pataisos, kurios užkirstų kelią lėšų švaistymui valstybės institucijose.

Prezidentė atkreipė Seimo valdybos dėmesį į būtinybę toliau skaidrinti teismų ir kitų tei-

sinių institucijų sistemą. Bus teikiamas įstatymų pataisos, kad advokatams, notarams ir antstoliams taikomi reputacijos reikalavimai būtų prilyginti keliamiems teisėjų reputacijai.

Naujos manipuliavimo formas per savivaldos rinkimus keilia būtinybę taisytis Savivaldos tarybų rinkimų įstatymą, kad ne-

būtų piktnaudžiaujama gyvenamosios vienos deklaravimui.

Siekiant didesnio energetinio saugumo reikės atnaujinti energetikos strategiją. Itvertinti energetinę nepriklasomybę padės įvairiomis strateginių elektros jungčių projektai.

Prezidentės spaudos tarnyba

Dėmesio!

Kovo 28 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno įgulos karininkų ramovės salėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos XXII suvažiavimas. Delegatų registracija nuo 10 val.

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname Laisvės kovų dalyvę Izabelę SKLIUTAITE-NAVARACKIENĘ. Tegul bégantys metai atneša Jums geros sveikatos, džiaugsmo ir Dievo palaimos.

Laisvės kovų dalyviai – buvę Kazachstano Karagandos lagerių politiniai kalinių

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname Klemensą PAULIŪ ir linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, Dievo palaimos, laimingų ilgiausių gyvenimo metų.

LPKTS Tauragės filialas

Dėkojame už gražią iniciatyvą

Nuoširdžiai dėkojame Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos lietuvių kalbos mokytojai Ritai Pauliukaitienei už gražią iniciatyvą – pagaminti lipdukus, skirtus Kovo 11-osios 25-mečiui.

LPKTS valdyba

Dėkojame skaitytojams

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25 metų sukakties proga „Tremtinio“ redakcijos kolektivas nuoširdžiai dėkoja visiems mus palaikantiems, mums rašantiems ar geru žodžiu minintiems. Sulaukiame daug padėkos žodžių iš skaitytojų, gyvenančių ir Lietuvoje, ir užsienyje.

Štai nuolatinė „Tremtinio“ skaitytoja Aldona Čepulienė raso: „Skaitau laikraštį nuo 1988-ųjų, nuo pirmos iki paskutinės eilės. Kitų laikraščių atsisakiau, o „Tremtinio“ atsisakyti negaliu.“

Skaitytoja Anelė Brazauskienė savo laiške teigia: „Tremtinys“ – netolimos skaudžios praeities ir nūdienos Lietuvos istorijos metraštis. Dėkojame visiems „Tremtinio“ darbuotojams ir talkininkams – gyvosios atminties ir trapios dabarties laisvos minties reiškėjams“.

Antanas Valavičius, gyvenantis Čikagoje ir nuolat prenumerojantis mūsų laikraštį, džiaugiasi, kad „Tremtinio“ dalijasi su Čikagos lietuvių, trečadieniais susirenkančiais „Seklyčioje“. Dar kartą dėkojame visiems skaitytojams, prenumeratoriams, kiekvieną savaitę laukantiems vis naujo „Tremtinio“ numerio. Tikimės dar ne vienus metus būti kartu.

„Tremtinio“ redakcija

Aistė ŠELVA

Kovotojų priesakai

*Te širdį praeitis palies!
Te gyvas žaizdras neišblės!
Tėvynė laukia ir tavęs
Kovot už tiesą lig mirties.*

*Nenumarink taurių vilčių –
Te kraujyje gyvai srovena
I mus – iš praeities kovų,
Gyvų žaizdų, kančių ir kelio.*

*Tu LAISVE širdyje brangink,
Gyvybės vandeniu gaivink.
Visom jėgom ir išmintim
Tėvynės meilę subrandink.*

*Pavoju drąsiai pasitik,
Plačiau kelius naujai išgriški.
Iškelki fakelą aukštai!
Te Viešpats laimin – jį išgirski.*

1992-02-28

Mokytojas, karininkas Stasys Asevičius

Stasys Vladas Asevičius gi-mė 1895 metų vasario 26 die-ną Seinų apskrityje, Lazdiju-vamsčiuje, Kamisaruvkos kai-me, ūkininkų šeimoje. Tėvai turėjo 12 margų (8,52 hekta-ro) žemės. 1903 metais prad-ejo lankytis Lazdijų pradinę mo-kyklą, baigė 4 skyrius su pagy-rimu. Mokėsi labai gerai, todėl tėvai nusprendė toliau leisti į mokslus. Nuo 1908 metų mo-kėsi Seinų aukštesniojoje ke-turklasėje mokykloje, nuo 1912 metų rudens mokslą tē-sė Veiverių mokytojų semina-rijoje. 1912 metų sausio 30 dieną mirė mama. 1913 metų rudenį persikėlė į Suval-kus. Vienerius metus mokė-si Pedagogijos kursuose. Šiuose kursuose iš 25 moks-leivių buvo 12 lietuvių. Lietu-viai sudarė literatūros drau-giją. Rengė susirinkimus, skaitydavo referatus, paskai-tas, 1914 metų pradžioje su-ruošė koncertą, į kurį susi-rinko apie 100 žmonių.

Karo mokslai

1914 metais kilus Pirmajam pasauliniam karui, Stasys Asevičius mobilizuotas į Rusijos kariuomenę ir paskirtas į 188-ąjį pėstininkų pulką, tuo metu dislokuotą Galdapės rajone. 1915 metų rugpjūtį pa-siūstas į 57-ąjį atsargos pulką, stovintį viename iš Tverės prie-miesčių. Rugsėjį išsiūstas į Maskvą, Aleksejaus Karo mo-kyklą, lapkritį perkeltas į Ir-kutsko karo mokyklą. 1916 metų gegužės 1 dieną baigės sutrumpintą kursą, įgijo kari-ninko laipsnį ir pasiūstas į 9-ąjį Sibiro atsargos pulką. Po mė-neocio išsiūstas į frontą 40-ojo korpuso vado žinion. Šis kor-pusas stovėjo Austrijoje, Čer-novicų miesto rajone. Paskir-tas į 4-osios šaulių divizijos 13-ąjį Didžiojo kunigaikščio Ni-kolajaus Nikolajevičiaus šaulių pulką 13-osios kuopos 1-ojo būrio vadu. Ši divizija perkelta į Rumuniją, kur turėjo su-laikyti besiveržiančius vokie-čius. Mūšis su vokiečiais įvy-ko Rumunijoje prie miestelio Tyrgul-Okna. Vokiečius pa-vyko atstumti gilyn į Karpa-tų kalnus. Buvo paskirtas ba-taliono vado adjutantu, vėliau 1-osios kuopos vadu. 1917 metais Rusijoje kilus revoli-učijai ir valdžia perėmus bol-sevikams, Rusijos kariuomenės dalys buvo nuginkluotos ir iš-formuotos, karininkai paleisti į atsargą. Nuo 1918 metų va-sario gyveno Odesoje. Liepā įstojo į organizuojamą Rovno lietuvių batalioną. Bolše-vikams organizavimą sutrik-džius, rugsėjo pabaigoje grijo į Lietuvą.

1927 metų vasario 10 dieną perkeltas į 1-osios karo apygar-dos štabą; vasario 21 dieną pa-skirtas Intendantūros skyriaus buhalteriu bataliono vado tei-sėmis; vasario 16 dieną suteik-tas majoro laipsnis; gegužės 20 dieną paskirtas Operacijų sky-riaus topografu.

Sugrįžo į Lietuvą

1918 metų spa-lį pradėjo mokyto-jauti Šventežerio parapijos Mikyčių pradinėje mokyk-loje. 1918 metų gruodžio 13 dieną Seinų apskrities komiteto paskirtas Seinų apskrities milicijos vadu.

1919 metų sau-sio 9 dieną Stasys Asevičius savano-riu įstojo į Lietuvos kariuomenę, pa-skirtas formuoja-mos Seinų miesto ir apskrities komen-dantūros komen-dantu. 1919 metų rugpjūčio 25 dieną ir rugpjūčio 28 die-ną vadovavo Seinų kautynėms. Už pasižymėjimus Stasys Asevičius fronto vado plk. Konstantino Žuko buvo pristatytas Vyčio Kryžiaus ordino apdo-vanojimui, bet kariuomenės Vyriausiajame štabe užkliuo.

1919 metų spalio 1 dieną perkeltas į Kauno batalioną, nuo 1919 metų gruodžio 15 dienos pavadintą 7-uoju pėsti-ninkų pulku; spalio 18 dieną suteiktas kapitono laipsnis; spalio 26 dieną paskirtas grenadierių komandos vadu; lapkričio 10 dieną paskirtas ūkio dalies viršininku; 1919 metų spalio 10–1920 metų sausio 14 dienomis dalyvavo kovose su bermontininkais ir iki 1922 metų gegužės 28 dienos – su lenkais; 1922 metų kovo 16 die-ną paskirtas 2-osios kulkos-vaidžių kuopos vadu; balan-džio 25 dieną perkeltas į 8-ąjį pėstininkų pulką, paskirtas 3-iosios kulkosvaidžių kuopos vadu. 1925 metų liepos 15 die-ną baigė Aukštųjų karininkų kursų Bendrajį skyrių (V laida).

1926 metų balandžio 19 dieną perkeltas į Šarvuočių rinktinę, paskirtas laikinai eiti 1-osios, vėliau 2-osios tankų kuopos vado pareigas; gruodžio 17 diena perversmo dalyvis, vairavo Šarvuotį „Karas“ ir vedė koloną prie Vyriausiojo štabo.

1928 metų vasario 23 die-ną perkeltas į 1-ąjį pėstininkų pulką, paskirtas 3-iojo bataliono vadu. 1931 metų rugpjūčio 17 dieną išklausė Aukštėnių karininkų kursus. 1932 me-

Majoras Stasys Asevičius su šeima, 1928 m.

tų rugpjūčio 1 dieną pačiam prašant paleistas į atsargą.

1919 metų gegužės 22 die-ną Stasys Asevičius susituokė su Dominika Blažonyte, gi-musia 1895 metais. Šeimoje gi-mė trys vaikai: duktė – Danutė Marytė, gimusi 1920 me-tais, sūnūs – Vytautas Juozas, gimęs 1923 metais, ir Kęstutis, gimęs 1925 metais.

Stasys Asevičius 1928 me-tais apdovanotas Lietuvos Ne-priklausomybės 10-mečio ir Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliais, 1930 me-tais – Vytauto Didžiojo 5-ojo laipsnio ordinu.

Išėjės į atsargą

Išėjės į atsargą Stasys Asevičius gyveno téviškėje Lazdi-jų valsčiuje, Kurdimakščių kai-me, kur turėjo 20 hektarų ūkį. 1933 metų vasarą išrinktas Lazdijų smulkaus kredito draugijos valdybos pirmininku ir reikalų vedėju, šias pareigas éjo iki Lietuvos okupacijos. 1934 metų pavasarį pradėjo dirbtį Valstybinio draudimo įstaigos Lazdijų valsčiaus draudimo agentu. 1937 metų sausį tapo Lazdijuose įsteigto Žemės ūkio kooperatyvo sek-retoriumi, nuo 1939 metų – kooperatyvo reikalų vedėju.

1934 metais Stasys Asevičius Kariuomenės teismo nu-teistas (buvo kaltinamas val-diško turto išeikvojimu – aut. past.) ir išbrauktas iš atsargos karininkų sudėties, tačiau 1938 metų kovo 8 dieną gržinta teisė tarnauti kariuome-nėje ir turėtas laipsnis, vėl išskaitytas į karininkų atsargą. Iki sovietinės okupacijos buvo Lietuvos šaulių sajungos 9-osios Seinų rinktinės tarybos narys. 1941 metų birželį slaps-tėsi, nes buvo numatytas iš-tremti.

(keliamas į 7 psl.)

Mečislova Kestenė-Serbentė prisiminus

Prisiminkime Didžiosios Kovos apygardos (tada – Lietuvos laisvės armijos 5-osios apygardos) vadą Mečislovą Kestenė-Serbentę 100-ujų giminimo metinių proga – jam likimas lėmė vadovauti apygardai tris mėnesius ir žūti teturint 30 metų.

1915 metų kovo 15-ąją Mečislovas gimė Odesoje. Šeima sugrįžo į Kėdainių apskrities Gudžiūnų valsčiaus Gražiškių kaimą. Augo vyriausias su jaunesniais broliais ir seserimis: Mečislovu, Vytautu, Stasiu, Elyte, Jonu, Adolfu ir Vida. Po kurio laiko persikėlė gyventi į Skiemius. Tėvelis Adolfas buvo nepatenkintas, kad Mečislovas nelinksta prie žemės darbų, o turi svajonę tapti kariškiu. Baigė pradžios ir žemės ūkio mokyklas. I būtinąjā tarnybā pašauktas 1936 metų lapkričio 1-ąją. Baigė puskarininkų mokomajā kuopą, tapo Kėdainių apskrities 3-iojo Vytauto Didžiojo pėstininkų pulko puskarininkiu, prieštaruočių skyriaus skyrininku. Po būtinosis tarnybos neilgam grįžo į namus ir bandė išsidarbinti, tačiau savo svajonės nepamiršo. Džiaugėsi, kai buvo pakviestas liktiniu į savo pulką, kurį vėliau iškėlė į Seredžių. Tai įvyko 1938 metais. Šiame pulke ištarnavo iki Vilniaus krašto sugrąžinimo. Okupavus Lietuvą, 1941 metų pradžioje Pabradės poligone paleido savo būrij ir pats pasislėpė.

Nuo 1942-ųjų buvo Švenčionių krašto kriminalinės policijos višininku, jam buvo susteiktas vyresniojo karininko laipsnis. Važinėjo vokišku motociklu po apylinkes, kur buvo įvykdinti kriminaliniai nusikalstamai. 1943 metais vedė Veroniką Bulkaitę. Dažnai išvažiuodamas, jis ramino žmoną, kad jam niekas neatsitiksia, nes priklauso antinacistinio pasipriešinimo organizacijai. Tik neramumą kėlė apylinkėse besislapstantys sovietiniai partizanai.

Veronikos téveliai Stasys ir Veronika Bulkai gyveno Ceikiunių parapijos Čižiškių kaime (dabar Ignalinos rajonas). Tévelis vertėsi kalvyste. 1935 metais, kai vaikams reikėjo mokyti lietuviškoje mokykloje, persikėlė gyventi į Vilnių. Sūnus Liudas, gimęs 1922 metais, dukterys Veronika, gimusi 1923 metais, ir Marija, gimusi 1928 metais, lankė lietuvišką gimnaziją. Vėliau už priešiską veiklą Veroniką naciai ištremė į Švenčionių apskritį, taip jie du su Mečislovu susipažino.

Frontui artėjant prie Švenčionių, Mečislovas Kestenis paleido savo pavaldinius iš po-

licijos ir pats atvyko į Vilnių. Ketino bėgti į Vokietiją, nors žmona laukėsi. Ilgai kelionei prikalbino ir dalį Bulkų šeimos. Visi leidosi Karaliaučiaus link. Tik juos aplenkė sovietų armija, tad iš pusiaukelės teko grįžti į Vilnių. Apsigyveno Subačiaus gatvėje. 1944 metų lapkritį Mečislovas praleido Skiemiuose, po mėnesio grįžo į Vilnių pas žmonos tėvus. Liudas išvyko slėptis į Čižiškes, tėvas išsikėlė į Kauną...

1944 metų rudenį Liudas Bulkė įstojo į Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą. Čia jis susitiko su LLA vadovais Medardu Juršeniu ir Valerijonu Gyliu. Jų prikalbintas, tapo LLA nariu, klausėsi žinių iš Londono ir įdomiausias perduodavo pogrindžiui. Jie supažindino Mečislovą su savo draugais. LLA narys Medardas Juršėnas, Martyno, partizaniniu slapyvardžiu Ilgis, gimus 1920 metais Melukų kaimė Melagėnų valsčiuje Švenčionių apskrityje, turėjo fiktyvius dokumentus Skrebutėno Antano, Petro, vardu. Gyveno savo tėviškėje Melukuose ir veikė su Dobilo partizanų būriu. Valerijonas Gylys, Adolfo, gimus 1922 metais, studijavo Vilniaus universitete Medicinos fakultete ir aktyviai dalyvavo LLA veikloje. Areštuotas 1945 metų vasarį. Nuteistas 10 metų kalėti. Per tardymą patvirtino, kad jie visi trys įkalėjo ir 1945 metų pradžioje išsiuntė Mečislovą Kestenė į Kaišiadorius. Greitai sutikau V. Gyli ir pranešiau, kad Mečislovas sutinka vykti. Po to Mečislovas susitiko su LLA vadovais K. Veverskiu-Seniui, A. Zaskevičiumi-Zizu bei V. Gyliu. Vyrai greitai susitarė, kad Mečislovas Kestenis vadovaus LLA Vilniaus apygardos Kaišiadorių, Trakų, Ukmergės apylinkėms, tai yra 5-ajam rajonui. 1945 metų sausio pradžioje jis išvyko į paskyrimo vietą. V. Gylys sakė, kad Mečislovo partizaninis slapyvardis yra Serbentas. Mečislovui Kesteniu buvo nurodyta nueiti į Kaišiadorių vyskupiją pas kunigą Stanislovą Kiški, kuris turėjo ji pristatyti į Slabados kaimą, kur tuo metu buvo LLA Vilniaus apygardos 5-osios apylinkės (rajono) štabas. Tačiau po kelių dienų, kai Serbentas grįžo atgal, LLA Vilniaus apygardos vadovybė buvo išblaškyta...

„1944 metų rudenį dažnai apsilankydavau pas savo draugą Liudviką Bulką ir jo tévą, kurie gyveno Subačiaus gatvėje Vilniuje. Vieną dieną kalbėjome su tévu apie darbą, ką ruošiamės veikti ateityje. Sužinojau, kad šioje šeimoje gyvena Liudviko sesers vyras Mečislovas Kestenis, buvęs Lietuvos kariuomenės kariškis, nacių okupacijos metais dirbęs Švenčionių kriminalinės policijos viršininku. Žinojau, kad Mečislovas buvo baigęs karo mokyklą, Lietuvos laikais vadovavo sunkiųjų kulkosvaidžių kuopai. Aš tada gyvenau Melukų kaime, jo uošvija Čižiškių kaime nuo mūsų buvo gal pusantro kilometro. Dažnai ten susitikdavome. Tada Stasys Bulkė sakė, kad su manimi nori Mečys pasikalbėti.

Frontui artėjant prie Švenčionių, Mečislovas Kestenis paleido savo pavaldinius iš po-

licijos ir pats atvyko į Vilnių. Ketino bėgti į Vokietiją, nors žmona laukėsi. Ilgai kelionei prikalbino ir dalį Bulkų šeimos. Visi leidosi Karaliaučiaus link. Tik juos aplenkė sovietų armija, tad iš pusiaukelės teko grįžti į Vilnių. Apsigyveno Subačiaus gatvėje. 1944 metų lapkritį Mečislovas praleido Skiemiuose, po mėnesio grįžo į Vilnių pas žmonos tėvus. Liudas išvyko slėptis į Čižiškes, tėvas išsikėlė į Kauną...

Tą dieną kalba buvo trumpa. Mudu susitarėme, kad aš suvesiu jį su savo vadais. Valerijas Gylys-Jaunutis man buvo sakęs, kad buvo atvažiavęs Kaišiadorių partizanų ryšininkas ir prašė pagalbos, reikėjo kadrinių karininkų. Jų vadas Žalias Velnius su LLA turėjo reikalių nacių okupacijos metu, todėl pasinaudojo senais ryšiais. Dirbdamas geležinkelio apsaugos policijoje, padėdavo pervežti kaupiamus pasipriešinimui ginklus. Tada ir kilo mintis pasiūsti Mečislovą į Kaišiadorius. Greitai sutikau V. Gyli ir pranešiau, kad Mečislovas sutinka vykti. Po to Mečislovas susitiko su LLA vadovais K. Veverskiu-Seniui, A. Zaskevičiumi-Zizu bei V. Gyliu. Vyrai greitai susitarė, kad Mečislovas Kestenis vadovaus LLA Vilniaus apygardos Kaišiadorių, Trakų, Ukmergės apylinkėms, tai yra 5-ajam rajonui. 1945 metų sausio pradžioje jis išvyko į paskyrimo vietą. V. Gylys sakė, kad Mečislovo partizaninis slapyvardis yra Serbentas. Mečislovui Kesteniu buvo nurodyta nueiti į Kaišiadorių vyskupiją pas kunigą Stanislovą Kiški, kuris turėjo ji pristatyti į Slabados kaimą, kur tuo metu buvo LLA Vilniaus apygardos 5-osios apylinkės (rajono) štabas. Tačiau po kelių dienų, kai Serbentas grįžo atgal, LLA Vilniaus apygardos vadovybė buvo išblaškyta...

Apie 1945 metų sausio įvykius, kai Mečislovas Kestenis (Mykolas Kareckas)-Serbentas pateko į Kaišiadorius, 2007 metais papasakojo tuo metu Ariogaloje gyvenęs Zigmantas Švenčionis.

„Dirbau Ilgakiemio kaimo Žaslių valsčiaus pradžios mokyklos mokytoju. Gaudavau pavedimų iš Didžiosios Kovos rinktinės štabo nario Stasio Misiūno-Senio, kuris gyveno savo ūkyje Slabados vienkiejime, padėjau Kariūno būriui.

Veronika Kestenienė

Mečislovas Kestenis

1944 metų gruodį Senis pasikvietė mane ir paprašė nuvežti laišką į Vilnių. Tuo metu nebuvau įtariamas, mokytojavau. Jis sakė, kad Žalias Velnius prašo LLA Vilniaus apygardos štabo kadrinių karininkų, kurių mums trūksta. Reikia susirasti medikus studentus, nurodė pavardes, o jei to padaryti nepasiekėtų, susitikti su iš mūsų krašto Vilniuje, Čiurlionio gatvėje, dirbančiu žurnalistu Kumeliauskui. Sutikau. Nuvykė į Vilnių, susiradau paminėtą žmogų, kuriam lyg tai Didžiojoje gatvėje perdaivau dokumentą, o anie į DKR kažkokias instrukcijas. Sakė, kad jie turi ryšių su Švedija. Parvežęs dokumentus perdaviau Seniui.

1945 metų sausio pradžioje Senis vėl paprašė nuvežti dokumentus tuo pačiu adresu. Jis pasakė, kad Žalias Velnius prašo steigiamai LLA 5-ajai apylinkei vadovauti atsiųsti karininką. Įvardijo ir dokumentų gavėją – mediką studentą Liudą Bulką. Šį kartą nuvažiavau tiesiui man žinomu adresu. Čia buvo ir nepažįstamas vyras, kurį pristatė kaip žmogų, vykstantį į Kaišiadorius.

Praslinkus gerai savaitei, į mūsų trobą užėjo iš susitikimo Vilniuje man jau pažįstamas vyras, sakė, kad jis atsiuntęs Senis, ir prašė nuvežti prie Mikalaučiškių kaimo. Iki sutemo, vyras prabuvė mūsų troboje. Pavakarių tévelis pakinkė į roges kumelaite, ir aš svečią išveziau. Važiuodami tuos 5 kilometrus išskalbėjome. Jis sakė esąs Serbentas, paskirtas naujuoju vadu, Žemės ūkio komisariato darbuotojas, turi dokumentus ir užduotį, susijusį su tiekimais duonos kombinatu. Nieko daug neklasinėjau. Prie Mikalaučiškių pasukome Skerių link, privažiavome atokią sodybą, kur gyveno Matačiūnai. Žinojau, kad Veronika Matačiūnaitė yra Kaišiadorių gimnazijos mokytoja, jos bro-

lis Vytautas – partizanas Gaidys. Pasitiko mus Veronika, apie atvykimą, matyt, žinojusi, tad aš iš karto pasukau atgal. Maždaug po mėnesio vėl susitikome su Serbentu. Jis paprašė nuvežti į Kaišiadorius, buvo susiruošęs važiuoti į Vilnių. Nuvažiavome, apsistojome Vytauto gatvėje pas Ireną Butkevičiūtę į Karaskų kaimo. Kitame name gale gyveno sau-gumo karininkas. Serbentas nusirengė, išėjo į kiemą, o aš dėl jo nerimavau. Irena buvo mano giminaitė iš tévelio puses. Sužinojome, kad traukinys bus tik vakare, tai su Serbentu nuėjome pas kunigą Marijoną Petkevičių, su kuriuo jis buvo pažystamas. Pavakarių palydėjau į istotą, ten šmékstelėjo pažystama mokytoja Veronika Matačiūnaitė.

Grįžau į Ilgakiemį, su Serbentu daugiau nesusitikau...“

Partizanų žūties

Vyresnysis leitenantas Mečislovas Kestenis-Serbentas gyveno ir veikė partizanų štabe. Dauguma partizanų manė, kad jis turi majoro laipsnį. Jis, štabo pareigūnas, ir Žalias Velnius, tapęs jo pavaduotoju, laikėsi Žaslių ir Musninkų valsčiuose.

1945 metų balandžio pradžioje iš agentų pranešimų NKVD sužinojo, kad už Neries lanko, Kaugonių miške, slapstosi didelis partizanų būrys. Juos sunaikinti ipareigojo NKVD kariuomenės 25-ajai ir 97-ajai šaulių pulkus, 4-osios šaulių divizijos seržantų mokyklos kursantus, Vievio ir Žaslių stribus. Galybė kareivių su karine technika išsilaipino Kauno–Vilniaus vieškelyje, prie geležinkelio, ir supo mišką. Balandžio 13-osios 5 valandą ryte apie 100 ar daugiau partizanų būrys susidūrė su kariuomenės pulko batalionu, saugojuis teritoriją nuo Be-kštonių iki Dainavos.

(keliamas į 8 psl.)

Saugome atminimą

Salomėja Jankevičiūtė-Škikūnienė gimė 1922 metais Aukštagojaus kaime, Pumpėnų parapijoje, Pasvalio rajone. Buvusi tremtinė, pirmoji Šiaulių „Tremtinio“ klubo metraštininkė, tautodailininkė, kanklininkė Salomėja Jankevičiūtė-Škikūnienė mirė 2014 metų vasario 12 dieną Šiauliuose. Palaidota Ginkūnuose, Tremtinii kapinėse šalia vyro Petro Škikūno.

Salomėjos tévai Antanina ir Antanas Jankevičiai augino du sūnus ir šešias dukteris. Salomėja buvo jauniausia. Pasituričių ūkininkų vaikams jų darbštumas ir gabumai, ypač jaunélei Saloméjai, žadėjo mokslo kelią, gražią ateitį. Betlikimas sudėliojo kitaip. Salomėja Jankevičiūtė baigė Panevėžio mergaičių amatų mokyklą. Ji ypatingai jautė spalvas, kiekvienos spalvos atskirdavo 10–20 atspalvių. Jos išsiuvinėti paveikslai, numegztikostiumėliai, surišti kilimėliai, kilimai buvo eksponuojami ne vienoje parodoje.

1945 metų liepos 24 dieną Salomėja, besimokydama konservatorijos antrame kurse, tiesiai iš auditorijos buvo ištremta tuo pačiu ešelonu, kaip ir jos tétes Antanas Jankevičius ir seserys Emilija ir Apolonija. Dalį kelio Salomėja buvo vežama atskirai – be maisto, drabužių, pinigų, tik véliau prijungta prie šeimos. Po kelių dienų ji susitiko su seserimis ir tévu. Trylika metų – visą jaunystę praleido po svetimu dangumi. Kur nutvérusi medžiagos skiautelę, siūlo galiuką siuvinėj, mezgė – taip speiguotoje Šiauréje rankdarbiuose pražydo našlaités, rugiagélés.

Po daugelio patirtų vargų, kančių, nepritekių seserys grigo į Lietuvą, téviškė rado išdraskytą. Jų tévas amžiams liko svetimame krašte. Mano senelis Antanas Jankevičius, Salomėjos Jankevičiūtė-Škikūnienės tévas, mirė tremtyje. Leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas“ 2 tomo 618 puslapje rašoma, kad mirė 1945 metų rugsėjį (irašas be mirties dienos). Ir dabar mintyse matau baltoje drobėje tetos Salomėjos siuvinėtas tris rožes – trims tremtinėms seserims – ir kryželį téciui. Ji nušitusi veidu pasakodavo apie gimtajį Aukštagojį, jo žalias pievas, ramiai ošianti mišką, paukštelių dainas. Iš prigimties ir tos aplinkos įigijo spalvų regėjimo ir derinimo pojūtį, absolucią klausą, sodrū soprānā, kurio neužšaldė net Sibiro sniegynai.

Grįžusi po tremties apsigreno Šiauliuose. Isidarbino Šiaulių būtinio aptarnavimo kombinate siuvinétoja. Pareigose kilo, bet vis trukdė tai, kad buvo tremtinė. Ištekėjo už bu-

vusio Lietuvos karininko Petro Škikūno, kilusio iš Šiaulių rajono, Ginkūnų, iki karo tarnavusio stabe. Petras taip pat patyrė tremtinio dalią.

Salomėjos vyriausio brolio Antano šeima – mano šeima – gyveno Mitabynės kaime, Panevėžio rajone. Vasaromis pas mus atvažiuodavo Škikūnai. Man tada buvo apie dešimt metų. Grybujant, uogaujant teat Saloméja ilgai ir vaizdžiai pasakodavo apie pasirengimą šv. Velykoms, Kalėdoms, atlaidams téviškėje Aukštagojuje, apie bendras maldas, susikauptimą, apie kasdienius darbus ūkyje. Apie tremties kančias tuomet nepasakodavo, tik apie šviesias, gražias akimirkas.

Prieš 70 metų įvyko didžioji Mitabynės kaimo tragedija. Negirdėjau, kad šią liūdną dieną skelbtu tada buvusios ir dabar esančios Pajistro Švč. Mergelės Marijos Globos bažnytėlės varpai. Tų dienų aidas tebėra gyvas tik giminų atmintyje.

Mano senelis, mamos tétes Anicetas Jurkevičius, niekuo nekaltas, nušautas prie Savickų sodybos per 1945 metų vasario 2 dienos kruvinus įvykius. Tai liudija tikta užrašas ant tipinio žymens Mitabynės kaime. Leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas“ 2 tomo 695 puslapje konstatuojama: „Jurkevičius Anicetas, gyv. Mitabynės k. Panevėžio r., valst. nužudytas NKVD kareiviu (stribu) 1945.02.02 Mitabynės k., Panevėžio r. KIT“.

Atėjūnai atémė senelių gyvybę, išplėsė tetų jaunystės džiaugsmą ir laisvę, išdraskė sodybas. Tremtyje buvusios tetos ištekėjo vyresnio amžiaus, neturėjo atžalų. Tremtyje nebuvusios tetos Adelės Jankevičiūtės-Vyšniauskienės likimas tragiškas: vyras žuvo kare, viena išaugino dvi dukteris. Tetą Antaniną Jankevičiūtę-Vyšniauskienę nuo tardymų paralyžiavo, ji mirė palikusi tris mažamečiusvaikus. Ona Jankevičiūtė-Zubkienė susilaikė vieno sūnaus. Salomėjos brolis Jonas Jankevičius buvo ištremtas, grigo po tremties be teisés gyventi Lietuvoje. Gyveno Latvijoje, sulaukė sūnaus, o jo atžalos – jau latviai. Baimė ir persekojimus patyrė ir jos vyriausio brolio Antano – mano šeima.

Niekada neregėjau senelių, nemačiau jų gražių, tvarkingų sodybų. Vargome nepritekliuje, tačiau dékingilikimui, kad užaugomė aštuoniese. Mūsų gražioje šeimoje užaugo trylika vaikaičių, jau auga dvidešimt vienas provaikaitis. Gerbiaime giminų atminimą, iš kartos į kartą perdudame šeimos istoriją.

Ona JANKEVIČIŪTĖ-STRISKIENĖ

Panaros kautynėms – 70 metų

1945 metų vasario 28 dieną Alytaus apskrityje, Merkinės valsčiuje, Panaros kaime įvyko kautynės tarp NKVD viadus kariuomenės 298-ojo Šiaulių pulko kareivių ir Mykolo Lukošiūno-Lukošiaus būrio partizanų. Jose taip pat dalyvavo Antano Grušausko-Siaubo, Albino Kiseliausko-Karvelio ir Juozo Slautos-Aušros būrių partizanai.

NKVD Alytaus apskritys skyriaus viršininko pranešime nurodoma, kad partizanų buvo iki 250 žmonių. Generolas Vetrovas pranešime Vyriausiosios NKVD vadovybės Lietuvoje viršininkui Radionovui rašė: „Po dvių kautynių valandų Panaros kaime (0010) būrys traukėsi į pietvakarius, 4-oji Šiaulių kuopa besikaudama 20 valandą užémė Liškiavą (9000). Per mūšį, kuris truko 6 valandas, nukauti 37 banditai, paimtas kulkosvaidis, 2 šautuvai. 4-osios kuopos nuostoliai: nukautas jaun. seržantas V. Pšeničnikovas ir sužeistas elinis I. Poškinas. I pagalbą 4-ai kuopai pasiusta 8-oji, vadovaujama pulko vado pavaduotojo papulkinkio Kubrako“.

Pagal partizanų šaltinius, žuvo 7 partizanai, iš jų žinomi: Vaclovas Kleinatauskas, Juozas Lazauskas-Liepa, Mykolas Lukošiūnas-Lukošius (būrio vadas) ir Bronius Tamulevičius-Linksmitus.

1945 metų vasario 27 dieną Šarūno būrys (buvęs vadas Boleslovas Šimkonis-Šarūnas) žuvo 1945 metų vasario 5 dieną – aut. past.) iš 120 vyrių, dislokavosi Kibyšių kaimo pakraštyje, vieno kilometro atstumu nuo Merkinės-Leipalingio plento. Prie jo tuoju pat į žvalgybą buvo pasiūsti ryšininkai. Jie vasario 28 dieną apie 5 valandą ryto pastebėjo plentu nuo Leipalingio Merkinės kryptimi ateinančius du vyrus ir dvi moteris rusiškomis kariškomis uniformomis. Ryšininkai pranešė apie juos sargybai. Sargybiniai priešus suėmė, visus atvedė į Šarūno būrio štabą. Būrio vadas Mykolas Lukošiūnas-Lukošius ir skyriaus vadas Juozas Slauta-Aušra ištardė suimtuosius. Pasirodo, moterys buvo iš priešlektuvinio posto, o vyrai – laukinai, kažkur netoli ese sugedusio lektuvo įgulos nariai. Jie éjo į Merkinę pagalbos, kad kažkas padėtų suremontuoti lektuvą.

Vadai, sužinoję, kad laukinai priklauso reguliariajai armijai, nutarė pasielgti humaniškai – parodyti, kad Lietuvos partizanai kovoja ne su kariuomenė, o su NKVD ir stribais. Paleido suimtuosius su visais ginklais. Po pietų atvažiavo pasūkininką Antaną Ž-

Juozas Slauta, 1939 m.

būrys buvo perdislokuotas už keturių kilometrų, į kitus Panaros kaimo viensédžius.

Išaušus dienai, toliau trauktis buvo pavojinga. Partizanai žinojo, kokio dydžio Merkinės įgula, todėl buvo nutarta, kad įvykus susidūrimui, suduos jiems smūgi ir pasitrauks į artimiausius miškus. Deja, buvo apsirikta. Paleistiso vietų garnizona kareiviai, nuėjė į Merkinę, pranešė NKVD daliniai, kad juos buvo sulaikęs didelis partizanų dalinys. Merkinės įgula tuoju kreipėsi į Varėnā, Druskininkus, Alytū ir parašė papildomų pajėgų.

Partizanai nesitikėjo, kad taip greitai sureaguos sovietų operatyvininkai, todėl buvo apsistoję toli nuo miškų – tiesiog laukuose. Kai apie 9 valandų žvalgai pranešė, kad nuo Merkinės atvažiuoja priešo daliniai, staigiai nuskambėjo įsakymas: priešui priartėjus, užimti nurodytas pozicijas. I kitus tris vienkiemius, kuriuose buvo apsistoję būrio skyriai, éjo siauras negilus slénis. Dviem skyriams buvo įsakyta ginti šio slénio priekinę ribą, saugoti kairijį būrio sparną. Mūsis vyko lygumoje.

Ugnies maršą užgrojo partizanų 17 kulkosvaidžių ir šautuvų. Tikėtasi, kad sovietai patitrauks. Po valandos trukusių kautynių pastebėta, kad priešo pajėgų vis daugėja ir jos banduo partizanus apsupti. Gautas įsakymas – atsišaudant trumpais perbégimais trauktis Vilniaus kaimo link, arčiau Žaliamiskio. Traukiantis priešo snaiperiai nukovė kelis partizanų būrio kovotojus. Pragariška ugnis tėsėsi visą dieną, kol iš lėto partizanai judėjo Žaliamiskio link.

Lazdijų valsčiuje, prie Trako miško, buvo įsikūrės Šventežerio skrajojantysis partizanų būrys. Kažkuris iš partizanų ryšininkų pranešė jiems, kad vyksta smarkios kautynės. Būrio vadas Albinas Kiseliauskas-Karvelis įsakė savo būriui vykti į pagalbą. Jie susėdo į šešetą dvikinkį rogių, kiekvienose po šešis partizanus ir vieną kulkosvaidį. Po pietų atvažiavo pasūkininką Antaną Ž-

ką, gyvenantį prie Žaliamiskio. Antosė Žékaitė buvo partizanų ryšininkė, ji informavo Albiną Kiseliauską-Karvelį apie kautynes. Karvelio būrys užėmė pozicijas ir atidengė ugnį į bendrą priešą. Vienas šventežeriškis žuvo.

Kai Karvelio būrys neleido priešui apsupti ir atkirsti partizanų būrio, besitraukiančio Žaliamiskio link, partizanai pasuko Vilniaus, Liepiškių kryptimi. Centrui vadovavo Juozas Slauta-Aušra, dešiniam sparnui – Jonas Marcinkinas-Martynas, kairiajam kulkosvaidžių – Vytautas Nanartas-Nainys.

Jau temstant partizanai susirinko Vilniaus kaimo gale, Liškiavio ežero pakrantėje, pasitarti, ką toliau daryti. Būrio vadas Mykolas Lukošiūnas-Lukošius buvo mirtinai sužeistas. Būrio vadovavimą perėmė Juozas Slauta-Aušra. Visi žuvusieji palaidoti Žaliamiskio. Šventežeriškiai savo žuvusijį išsivežė.

Juozas Slauta-Aušra įsakė trauktis į Snaigupės kaimą, kuris savo miškais jungėsi su Puščios miškais. Per naktį, nors labai išvargę, įveikę nemažą atstumą, partizanai įsikūrė miško pakraštyje. Paryčiais išstačė sargybą, likusieji pasiklojo eglakių ir pradėjo pojūtai.

Apie 11 valandą dienos sargybiniai pranešė, kad Ricielių kaimo šaudo. Šaudymas stipréjo. Pro žiūronus aiškiai matėsi, kad šaudė iš dviejų pusių.

Pasiuntę žvalgus pas vietinius gyventojus, partizanai sužinojo, kad sovietų karinis dalinys, škuodamas Žaliamiskį ir eidamas partizanų pėdomis pastebėjo Ricielių kaimo ginkluotus vyrus. Manydami, kad taivakarykščiai partizanai, pradėjo puolimą. O ten buvo gausus Leipalingio stribų būrys, atvažiavęs rinkti duoklių.

Stribai pasislėpė už akmenų krūsnį, suvežtų pasienio įtvirtinimams rengti, ir užémė gana patogias gynybos pozicijas. Jie manė, kad puola partizanai, persirengę rusiškomis uniformomis. Pradėjė šaudyti, pridaré daug nemalonumų kariuomenės daliniams. Tik po kurio laiko stribai apsižiūrėjo, kad juos puola karinis dalinys. Žuvo beveik visas stribų būrys ir su jais buvęs prokuroras.

Kiek žuvo prieš per Panaros kautynes, tiksliai nežinoma. Žuvusiuosis rinko patys sovietų kareiviai, krovė į roges, atsivarė vietinius žmones, vėžė prie mašinų. Vežėjai apytikriai suskaičiavo, kad nukautų sovietų buvo apie 70, kiti sakė, kad per 100 vyrių.

Parengė Gintaras LUČINSKAS

2015 m. kovo 13 d.

Mokytojas, karininkas Stasys Asevičius

(atkelta iš 4 psl.)

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui

Prasidėjus nacių Vokietijos–Sovietų sąjungos karui, Stasys Asevičius paskirtas Seinų apskrities komendantu, nuo 1941 metų liepos 1 dienos pradėjo eiti šias pareigas, bet likvidavus Lietuvos Laikinąjį Vyriausybę 1941 metų rugpjūčio 15 dieną komendantūros veikla buvo nutraukta. Stasys Asevičius atkėrė Žemės ūkio kooperatyvą, kuriamė dirbo vedėju iki 1942 metų balan-

nā iš tarnybos atleistas.

1944 metų liepos 29 dieną Stasys Asevičius su šeima pasitraukė į Vokietiją. Gyveno Drezdene, vėliau pabėgelių stovykloje Zēligenštate. 1950 metais emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas, apsigynė Kliplende. 1962 metais persikėlė gyventi į Kanados Toronto miestą, kur buvo įsikūré sūnus Kęstutis ir duktė Danutė su savomis šeimomis. Sūnus Vytautas gyveno Australijoje, Sidnėjuje.

Stasys Asevičius parašė at-

Skelbimai

Kovo 17 d. (antradieni)
14 val. LR Seime įvyks kario savanorio Antano Kraujelio žūties 50-ujų metinių minėjimas. Registruotis tel. (8 5) 239 6561.

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Kovo 19 d. (ketvirtadien)
16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime dokumentinį filmą „*Ledo vaikai*“.

Malonai kviečiame.

Kovo 25 d. (trečiadien) 10 val. Varėnos kultūros centre įvyks Dainų festivalis „*Dainos iš tremties*“. Festivalio tikslas – prisiminti Lietuvos gyventojų tremties, vykusias 1940–1953 metais, paskatinti pasidomėti, kokias dainas dainavo tremtyje, kokie jausmai ir vilčys jose atsiplindėjo.

Festivalį organizuoja Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras.

Dainų festivalyje „*Dainos iš tremties*“ kviečiami dalyvauti 5–12 klasių mokiniai, mėgstantys, gebantys dainuoti, besidominčios Lietuvos istorija ir neabejingo istorinės atminties puoselėjimui.

Iki kovo 10 d. registruokite Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centre. Koordinatorė Rūta Jasevičienė: el. p. ruta.jaseviciene@gmail.com; tel. 8 686 62 537.

Norintys dalyvauti renginyje privalo užsiregistrnuoti.

Renkama parama nuo karo nukentėjusiems Ukrainos gyventojams

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, palaikydami Ukrainos Laisvės kovą bei suprasdami sunkią pabėgelių stovyklose gyvenančių žmonių padėtį, dėkoja aukojuisiems renkant paramą rugpjūčio 1-ajai ir kviečia prisišterti renkant paramą, skirtą padėti įsigytį būtiniausias buities prekes. Padėkime broliškai krikščioniškai tautai sutikiť šv. Velykas.

Lėšas iki kovo 27 dienos galite pervesti į specialią LPKTS paramos sąskaitą LT23 7044 0600 0561 2298.

**LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
TS-LKD PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė**

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

**Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė. Maketavo Ignas Navickas**

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSĖKITES RAMYBĖJE

Aldona Elena Rudminaitė-Petkevičienė 1926–2015

Gimė Tauragės aps. Pajūriškių k. ūkininkų šeimoje. Baigė Šilalės gimnaziją, studijavo Klipėdos mokytojų institute. 1949 m. išremta į Irkutsko sr. Bodaibo r. Vasiljevsko gyv. Dirbo sunkius miško, šachtą aptarnaujančių mechanizmų remonto darbus. 1957 m. išvyko į Irkutską. Dainavo Irkutsko lietuvių tremtinų chore. 1959 m. grįžusi į Lietuvą Aldona baigė Pedagoginę mokyklą, tapo ikimokyklinio ugdymo specialistė ir iki pensijos dirbo vaikų darželio auklėtoja. Prasidėjus Lietuvos Atgimimui Aldona iš pat pradžių išsiliejo į „Tremtinio“ klubo veiklą, buvo išrinkta į pirmąją tarybą. Ji aktyviai dalyvavo įvairiuose susitikimuose, mitinguose, dainavo moterų būvusių tremtinų ansamblyje, bažnyčios chore.

Užjaučiame seserį Danutę ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Nastazija Niuraite-Vilkeliene 1919–2015

Gimė Ukmergės aps. Žemaitkiemio valsč. Mokėsi pradžios mokykloje, vėliau – Kauno gailestingųjų seserų mokykloje. Areštuota 1946 m. Kalėjo Archangelsko, Taišeto, Krasnojarsko, Norilsko lazeriuose. Buvo Norilsko sukilimo dalyvė. Išlaivė išėjo 1955 m. Norilskie ištekėjo už aktyvaus sukilimo dalyvio Vinco Vilkelio. Jos vyrui neleido grįžti į Lietuvą, todėl šeima liko Norilsko. Ten gimė vaikai. I Lietuvą grįžo tik 1970 metais. Abu su vyru aktyviai išsiliejo į Sajūdžio „Norilsko Vyčių“ organizacijos veiklą.

Palaidota Vilniaus Sudervės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Saulių, dukterį Živilę, vaikaicius.

Norilskiečiai

Eugenija Raubaitė-Bacevičienė 1926–2015

Gimė Šakių aps. Pasdešrių k. ūkininkų šeimoje. 1941 m. su šeima išremta į Altajaus kr.; 1942 m. tolyn į SSRS Šiaurė – užšalus Lenos upei, nuvežti į Oliochminską Jakutijoje. Dirbo miško ruošos darbus. 1946 m. slapta pasitraukė iš tremties. Grįžo į Lietuvą, rasdama prie glosti pas gimines ir pažystamas, gyveno nelegaliai. 1959 m. sukūrė šeimą.

Palaidota Gelgaudiškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame gimines.

Šakių buvę tremtiniai

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS Kupiškio filialo pirmininkę Dalią Dyrienę, mirus brangiausiam žmogui – Mamai.

Likimo sesės ir broliai

Skaudžią netekties valandą, mirus Mamai, užjaučiame LPKTS Kupiškio filialo pirmininkę Dalią Dyrienę.

LPKTS valdyba ir taryba

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt),
3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.

Kaina
0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

**SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS**

Lietuvos vietinės rinktinės savanoriai

Prieš 71 metus generolui Povilui Plechavičiui pakvietus, Lietuvos patriotai – apie 20 tūkstančių jaunų vyrų – įstojo savanoriais į organizuojamą Lietuvos vietinę rinktinę.

Pirmieji savanorių daliniai buvo įkurti didžiuosiuose miestuose, o į Marijampolę įsteigtą karį mokyklą suguzėjo nemažai mokytojų, gydytojų, inžinierų, studentų, daugiausia – buvusių gimnazistų.

Vokiečiai išsifravo savanorių tikslą ir jau gegužę nutarė Karo mokyklą likviduoti. Tačiau mokyklos vadovai savanoriams skubiai išdavė pažymas laikinoms atostogoms. Kuo pos, kurios jau buvo uniformuotos ir ginkluotos, skubėjo pasitraukti. Tačiau... Ta pačią gegužęs 15-ają pasiliukus į nakčiai kareivinėse ryta nacių buvo apsuptyti: dalis jų išvežti darbams į fronto ruožą, dalis – į koncentracijos lagerius, 76 išvežti į Vilnių ir Žemės išsaudytuose Paneriuose su-

LVRKS Panevėžio skyriaus nariai (iš kairės): Algirdas Šidlauskas, Juozas Marozas, Aleksandras Palevičius, Algirdo Šidlausko duktė, Algirdas Gintautas, Algirdas Šaduikis, Algirdas Liulevičius, Raimondas Baškauskas

Atkūrus ne-

prilausomybę, buvę Vietinės rinktinės savanoriai susibūrė didžiuosiuose miestuose į LVRKS kuopas. Panevėžyje energingas inžinierius Juozas Viržinis, gydytojas Zenonas Gailiušis ir Stanislovas Kulvėnas per Panevėžio spaudą kvietė savanorius registruotis – taip pradėjo organizuoti atkurtos LVRKS Panevėžio skyrių. Nuo 1998 metų per keletus metus būrį sudarė 52 vyrų. Kas mėnesį susirinkdavome aptartiveiklą ir politinę padėtį. Dalyvaudavome valstybiuose renginiuose ir minėjimuose. Nutarėme prižiūrėti

Nepriklausomybės laiką Panevėžio apylinkėse mirusiu valstybės veikėjų kapus ir paminklus, Panevėžio skyriaus mirusiuosius garbingai palydėdavome į kapus. Per Sausio išvykius daug kartų važiavome į Vilnių budėti prie parlamento ir televizijos bokštą...

Deja, laikas skuba, iš 52 savanorių likome tik 20 vyrų. LVRKS Panevėžio skyriui iki 2006 metų pabaigos vadovavo Juozas Viržonis; iki 2011 metų pabaigos – Zenonas Gailiušis; dabartiniu metu skyriui vadovauja Juozas Marozas.

Algirdas LIULEVIČIUS

Atkūrus ne-

Apytikrė Mečislovo Kestenio-Serbento žūties vieta – Kaugonių – Dainavos miško pakraštysties Tabariškių kaimu. Jo kūnas buvo niekintas Vievio aikštėje, po kelių dienų užkastas pelkėje už miesto kapinių.

1998 metais susitikau su Veronika Bulkaite-Kestenie. Ji papildė Mečislovo gyvenimo istoriją savo šeimos išgyvenimais, įteikė kelias jo nuotraukas.

„1945 metų kovo 1-ają mums gimė sūnus Audrius. Tada gyvenau pas tėvus Vilniuje, dirbau parduotuvės vėdėjos pavaduotoja. Mane nuolat tardė ir klausinėjo, kur vyras. Aš ir pati nežinojau. Mečislovas žinojo, kad laukiuosi, bet žinios iš Kaišiadorių miškų neperdavė. Tik gal metų gale atėjo pas mus žmogus ir paprasė Audrijaus nuotraukos, sakė, tėvas prašo. Tai buvo eilinė MGB provokacija, nes Mečislovas jau buvo žuvęs... Ne galėdami palaužti, 1946 metais sūfabrikavo man byla už tariai m 3000 rublių trūkumą parduotuvėje. Nors mano tėvai skolą padengė, turėjau vosviečių metų sūnelį, sovietai ne-

pasigailėjo ir trejiems metams ištremė į Kazachstaną. Sūnus liko gyventi su tėvais. 1948 metų gegužęs 22 dieną į Krasnojarsko krašto Murtuko miestą ištremė ir tėvus, seserį Mariją, mūsų sūnelį. Kai 1950 metais grįžau į Lietuvą, vėl prasidėjo sekimai ir tardymai – klausinimai tie patys: kur Kestenis, kada buvo apsilankęs?

Greitai aplankė skaudžiausia žinia, kad sūnelis Audrius patyrė traumą ir be gydytojų priežiūros Sibire mirė 1950 metų gruodžio 15 dieną. Jam su tėveliu nebuvo lemta net pasimatysi... Vėliau man pasisekė pasikeisti pavardę ir tapti Jakovonienė, tačiau sekti nesilievo“.

Deja, paminklo Mečislovui Kesteniu-Serbentui dar niekas nepastatė, tik Kaišiadorių Partizanų koplytėlėje iškaltajo pavardę... 2001 metų gegužęs 15 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 1325 Mečislovas Kestenis apdovanotas (po mirties) Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi, jam suteiktas dimisijos pulkininko laipsnis.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Skaitytojų mintys

Blogio imperijos renesansas

Subyréjo Sovietų sąjunga, darvadinamablogio imperija arba tautų kalėjimu. Buvo manoma, kad Rusijos raida pasisukė demokratėjimo keliu. Į valdžią atėjus KGB karininkui V. Putiniui, Rusija vėl grįžta į senas blogio imperijos vėžes.

Dienraštis „The Guardian“ pateikė įdomių faktų iš paviešintų JAV diplomatių ataskaitų: viską valdo Kremliaus. Rusija yra korumpuota autokratinė kleptokratija, kurios centre – Vladimiras Putinas. Šios sistemos pareigūnai, oligarchai ir organizuoto nusikalstamuomo grupuotės kartu sudaro „virtualią mafijos valstybę“. Amerikiečių pranešimai sukraria niūrų Rusijos paveikslą: čia korupcijos mastai siekia 300 milijardų dolerių į metus, o valdžios veiksmus sunku atskirti nuo nusikaltelijų grupuočių veiksmų. Visi milžiniški pinigai yra kontroluojami Kremliaus.

Žlugus komunistinei imperijai, šūkį „už komunizmo pergalę visame pasaulyje“ pakeitė šūkis „Rusų pasaulus“, kurio ribos dar nėra apibrėžtos. Kylla rusų nacionalinis judėjimas, panašus į Hitlerio faiszmą. Dabar rusams keliamas uždavinys ginti visame pasaulyje rusakalbius, nors jų niekas nepuola. Tam tikslui pajungianta visa kryptinga ir melaginga Kremliaus žiniasklaida. Rusijos gyventojai priešiškai nuteikiami prieš visą demokratinių pasauly. ES ir NATO yra vaizduojami kaip Rusijos priešai. Tarp kitko, į ES ir NATO yra priimamos tik demokratinės valstybės, kurių įstatymai gina žmogaus teises ir laisves.

Komunistinės imperijos sukurtais KGB šponažo ir politinių diversijų tinklas yra apraigės visą pasauly. Dabar šis tinklas dirba „rusų pasaule“ naudai.

Komunistinės imperijos smurtinis padalinys – KGB visoje imperijoje terorizavo tikinčiuosius, per jėgą bruko ateizmą. Buvo uždarinėjamos cerkvės ir bažnyčios. Popai ir kunigai buvo terorizuojami: ištremiami, įkalinami arba žudomi. Šios baisios organizacijos karininkas V. Putinas darbar „persivertė“, įtraukė tikinčiuosius ginti „rusų pasauly“, eina į cerkvę bei vaizduoja, kad meldžiasi. Galvoju, kiek turi būti galinga ir kryptinga jo žiniasklaida, kad įtikintų rusus patiketi, jog antikristas cerkvėje nuoširdžiai meldžiasi ir žegnojasi. Už žurnalistų skleidžiamą melo laviną apie Kijevą „fašistinę“ vyriausybę Putinas po Krymo aneksijos jų ne-

pamiršo. 300 žurnalistų buvo pagerbtū vyriausybiniais apdovanojimais. Rusijos gyventojai, nesutinkantys su tokia Putino politika, yra valdžios persekiojami. O persekioti ir smurtauti Rusijos komunistai su KGB pagalba mokėjo gerai. Po Rusijoje 1917 metų bolševikų įvykdyto perversmo iki blogio imperijos subyréjimo, diplomato V. A. Dambravos duomenimis, vitaminčių arba taip vadinančių „liaudies prieš“ buvo nukankinta ir išžudyta 60 milionų. Hitleris, Europoje išžudęs 6 milijonus žydų, yra pasmerktas visame pasaulyje. Blogio imperijoje komunistų rankomis nukankinta ir išžudyta 60 milijonų – pasaullis tyli. O tyli todėl, kad komunistinė Kinija, Šiaurės Korėja ir Kremliaus tam nepritaria, ir turbūt mano, kad kankinimas ir žudymas yra gyvenimo norma.

V. Putinas didžiavosi buvusia sovietų imperijos galybe ir labai gailisi, kad ji subyréjo. Jo dabartinės pastangos – ją atstatyti. Milžiniški pinigai, gauti už parduotą Rusijos naftą, dujas ir kitus žemės gelmių turitus, naudojami ne Rusijos žmonių gerovei, o ginkluotei, karinių bazių steigimui, pasaulliam KGB tinklui išlaikyti.

Kasmet didėja Kremliaus įtaka ir Lietuvos politikams. Atsirado tokia europarlamentarų ir Seimo narių, kurie sako, kad Kryme referendumas buvo teisetas. Kyla klausimas – ar jie Putino propagandos auks, ar sąmoningi šios propagandos skelbėjai?

Amerikiečiai nesupranta, kodėl dabartinė Lietuvos Seimo dauguma vykdė Kremliai palankią politiką: atsisako modernios japonų „Hitachi“ firmos atominės elektrinės, išvarė iš Lietuvos „Ševron“ skalūninių duju ieškotojus, neskiria NATO tiek lėšų Lietuvos gynybai, kiek buvo sutarta, bet prašo amerikiečių karių, kad mus apgintų nuo Rusijos agresijos. Gerai, kad jie atvyksta ir mums padeda.

Lietuvos gynybą turi organizuoti Lietuvos Vyriausybę. Nepriklausomoje Ukrainoje jaučiamai agresoriaus šūvių salvės, ukrainiečių liejamo krauju kvapas, o Lietuvos Vyriausybė tokiu metu mums aiskina, kiek dešimčių milijonų eurų reikiés stadiono ar sporto salių statybai, bet ne Lietuvos gynybai.

Lietuvos pilieti, būk aktyvus, neleisk miegoti mūsų Seimui, Vyriausybei, atmerk akis ir gerai pagalvok, ką renki į valdžią!

Dangirdas LINGYS